

(districtshoofd) en dat zij het diploma van een Osvia (Opleidingsschool voor Inlandse Ambtenaren) hadden verworven of een daarmee gelijkstaande opleiding hadden gevolgd. In 1930 waren op Java en Madoera zes-en-zeventig regenten in functie (dat sloot de regenten in de Vorstenlanden in) en omtrent vijf-en-zeventig hunner verzamelde H. J. van Mook, de latere luitenant-gouverneur-generaal, nadere gegevens; volgens zijn bevindingen waren er onder die vijf-en-zeventig achttien wier vader, schoonvader of grootvader niet regent was geweest; zeven-en-vijftig hadden hun benoeming dus mede te danken gehad aan hun familierelatie – vermoedelijk zijn het er in feite meer geweest omdat, aldus Heather A. Sutherland in *Pangreh Pradja*, haar grote studie over de bestuursaristocratie van Java en Madoera¹, sommigen van die achttien lid kunnen zijn geweest van een familie die aan de betrokken regentenfamilie verwant was.

In de loop van de twintigste eeuw was de positie van de regenten in hun relatie met het Nederlands Binnenlands Bestuur versterkt. In 1918 was men er toe overgegaan, de controleurs terug te trekken van het platteland en hen toe te voegen aan de staven van de assistent-residenten – het gevolg was geweest dat de regenten meer greep hadden gekregen op de *wedono's*. Bovendien was in '25 een begin gemaakt met een bestuurshervorming die de regenten gemaakt had tot voorzitters van nieuwe lichamen, de regentschapsraden (meer hierover in een volgend hoofdstuk), en die bovendien had ingehouden dat de assistent-residenten toegevoegd waren aan de staven der residenten en zich meer als de adviseurs dan als de chefs van de regenten hadden te gedragen. Nadien was bij de BB-ambtenaren op Java en Madoera sprake geweest van een toenemende frustratie: velen hunner hadden het gevoel dat het gouvernement te weinig waardering had voor hun prestaties.

Financieel waren vele regenten er door de opheffing van het Cultuurstelsel op achteruitgegaan. Zij ontvingen van het gouvernement een salaris van ca. f 1000 per maand – in de inheemse wereld een zeer aanzienlijk bedrag, maar daar stonden uit de *adat* voortvloeiende hoge uitgaven tegenover. Elke regent had een stoet bedienden en moest zijn nabije en verre verwanten onderhouden; trad hij in functie, dan diende hij voorts enkele grote feesten te geven – zo ook, wanneer zich belangrijke gebeurtenissen in zijn familie of in zijn carrière voordeden. De meeste regenten zaten al vóór hun benoeming in de schuld en die schuld

¹ Heather A. Sutherland: *Pangreh Pradja. Java's Indigenous Administrative Corps and its Role in the last Decades of Dutch Colonial Rule* (1973).